

OM PROSJEKTET

MÅL:

Prosjektets hovedmål er å studere effekter av ferdsel og tekniske inngrep på villreinen i Dovre-Rondane regionen. Den foreslåtte FoU-aktiviteten skal koble sammen den biologiske og menneskelige dimensjonen i problemkomplekset rundt avveiningen mellom bruk og bevaring. Prosjektet vil i utstrakt grad basere seg på stedfesta data, habitatmodeller, kartframstillinger, intervju- og spørreundersøkelser, enkle scenariorbeider og GIS-modeller som til sammen vil gi forvaltere og politiske beslutningstakere et løsningsøkende verktøy i avveiningen mellom bruk og bevaring.

OPPDRAGSGIVER:

FoU prosjektet - Villrein, ferdsel og inngrep i Dovre-Rondane regionen

STUDIEOMRÅDE:

Hele Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med tilgrensende verneområder.

METODE:

Spørreundersøkelse med utdeling av skjema i felt sommeren 2009 og 2010.

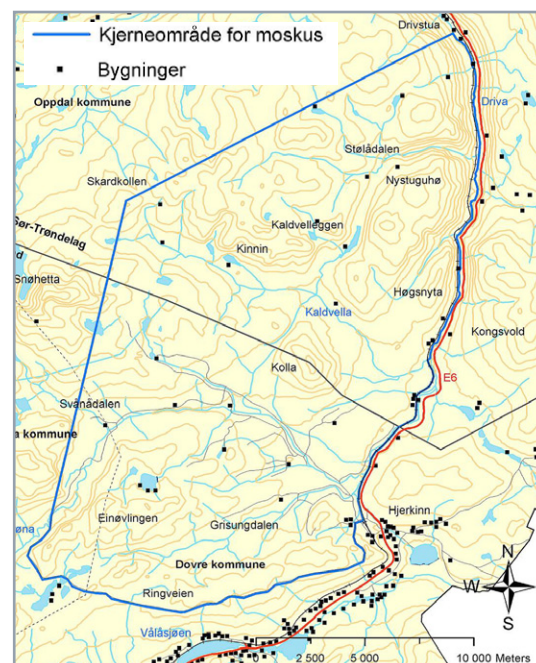
MOSKUSFEET TURISTMAGNETEN PÅ DOVREFJELL

Foto: Vegard Gundersen

Moskusfeet var en naturlig del av norsk fauna for 30.000-100.000 år siden. Den overlevde ikke på den skandinaviske halvøy etter siste istid, og er i dag å betrakte som en innført art. Dagens stamme på Dovrefjell har sitt opphav fra 27 kalver og ettåringer som ble satt ut i perioden 1947 til 1953. Siden den gang har bestanden vokst jevnt, og i mars 2012 ble det telt 279 individer. I dag har Dovrefjell og Femundsmarka den eneste viltlevende moskusbestanden i fastlands-Europa, og moskus er en av de viktigste turistattraksjonene på Dovrefjell.

Moskus har et kjerneområde på 340 km² (figur 1). Ved hjelp av 10 automatiske tellere har vi telt om lag 13 000 fotturister inn i moskusområdet i løpet av sommeren. I tillegg til dette er det noen tusen biler som kjører inn Snøheimvegen hver sommer. For å få mer kunnskap om de besøkende gjennomførte vi en spørreundersøkelse om moskusopplevelser sommeren 2010. Folk ble stoppet på Kongsvold, Grønnbakken og Hjerkin og bedt om å svare på noen spørsmål om bakgrunn for besøket

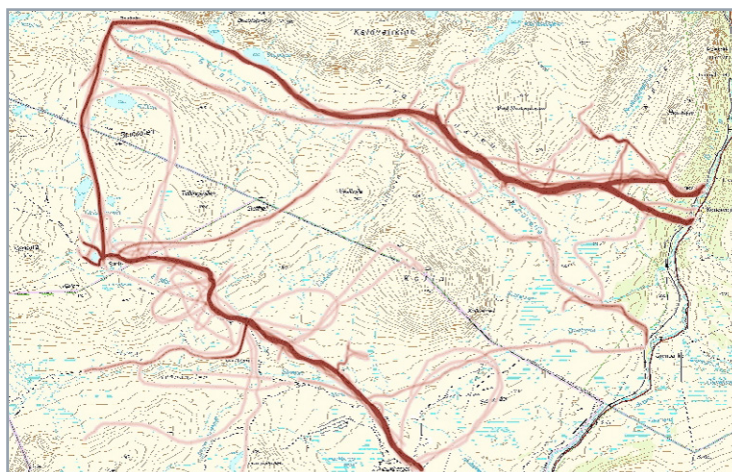

Figur 1. Kjerneområde for moskus omfatter tidligere Hjerkin skytefelt og østlige deler av verneområdene på Dovrefjell.

STYRINGSGRUPPE FOR

PROSJEKTEIERE:

Odd Erik Martinsen (Forsvarsbygg, leder), Trine Hess Elgersma (Statkraft), Tore Brynslund og Anne-Lise Bratsberg (Jernbaneverket), Bjørn Rangbru (berørte fylkesmenn/ FM S-T), Esben Bø (Statens naturoppsyn), Henning Øverås (Snøhetta villreinutvalg/Nesset fjellstyre), Arnt Gulaker (Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø), Lars Børve og Toril Melheim Strand (Dovrefjell nasjonalparkstyre), Bengt Fasteraune (berørte kommuner/Dovre kommune), Lars Rise (Oppdal Bygdeallmenning), Jan Erik Reiten (DNT Oslo og omegn), Erland Løkken (Dovre fjellstyre), Marit Rolstad (Lesja fjellstyre), Kari Marie Jenstad (Sunnal fjellstyre), Trond Carlson (berørte fylkeskommuner/Oppland FK) og Trond Berger (Statskog)

Figur 2. Viser turrutene for de besøkende som hadde moskus som hovedformål med turen. Tykkelse og styrke på streken angir intensitet (N=152 respondenter).

turer og 3000 deltagere. Vi fant ut at omlag 30 % av respondentene i spørreundersøkelsen deltok på organiserte turer.

Spørreundersøkelsen viste videre at omlag 80 % av alle besøkende observerte moskus i løpet av turen. De som deltok på guidet tur så moskus i 94 % av tilfellene, mens for de som gikk på egenhånd var andelen 71 %. I gjennomsnitt ble det sett åtte dyr per tur. De aller fleste besøkende fulgte T-merka stier i området og figur 2 viser hovedmønsteret av bruk for de som ser etter moskus. Det er bare unntaksvis at folk går utenfor merka stier, og i slike tilfeller er det oftest korte avstikkere av stien for å komme nærmere moskus. Stitilknytning varierer noe mellom lokalitetene. Folk som går inn fra Kongsvoll følger i større grad følger merka stier enn de som starter med utgangspunkt i Snøheimvegen. Langs Snøheimvegen foretar de besøkende korte stopp med bil og går korte turer ut i terrenget fra bilen.

Arealbruken for de som deltar på organiserte turer er relativt lik de som går på egenhånd, men de lengste turene gjennomføres alltid av de som går på egenhånd. De organiserte gruppene foretrekker Kongsvoll og Grønnbakken som innfallsport, og beveger seg noe oftere utenfor merkede stier. Turlederne for moskuguiding har veldig god oversikt over hvor dyrene befinner seg til enhver tid, og legger opp turene etter dette. Vi konkluderer med at merkede stier har en meget sterk kanaliseringseffekt på de besøkende, og med enda bedre skilting og informasjon i området vil det i enda sterkere grad være mulig å lede folk til områder der muligheten for å se moskus er stor. De besøkende kan på samme måte ledes bort fra sårbare områder i forhold til å ivareta verneverdiene i Dovrefjell-Sunnalsfjella nasjonalpark.

og om selve besøket. Det viser seg at majoriteten (2/3) av fotturistene har det å se og oppleve moskus som et av hovedformålene med turen.

De besøkende benyttet ulike kanaler for å innhente informasjon om moskus før ankomst til Dovrefjell; 31 % bruker brosjyrer eller turistinformasjon, 22 % bruker internett, 19 % snakker med bekjente, mens 23 % oppgir «annet». Nesten 60 % var fornøyd eller brukbart fornøyd med informasjon og tilrettelegging for å oppleve moskus. Nordmenn var generelt mer fornøyd med eksisterende tilrettelegging enn det de utenlandske besøkende var. De besøkende etterspurte bedre og mer informasjon om moskus ved viktige innfallsporter og langs stiene i terrenget.

For å drive organisert virksomhet i Dovrefjell-Sunnalsfjella nasjonalpark kreves det dispensasjon fra verneforskriften. I perioden 2010 til 2013 har 12 operatører hatt tillatelse til å drive moskuguiding, på visse vilkår. Det er blant annet krav om at rapport med oversikt over antall turer og deltagere, hvor turene gikk, samt observasjon av moskus leveres inn etter hver sesong. Det viser seg at det er 3-4 operatører som står for mesteparten av guideturene. Antall turer og deltagere ligger relativt stabilt siden 2006 og utgjør henholdsvis 250-300

Norsk Institutt for naturforskning, NINA, er et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen naturforskning. Vår kompetanse utøves gjennom forskning, utredningsarbeid, overvåking og konsekvensutredninger. NINA har ca 220 ansatte.

Fakta-ark gir populariserte sammendrag av publikasjoner/prosjekter fra NINA

REFERANSE TIL FAKTA-ARKET:

Nerhoel, I. & Gundersen, V. 2012. Moskusfeet. Turistmagneten på Dovrefjell. - NINA Fakta 1-2012. 2 s.

STOFFET ER HENTET FRA:

Faktarket bygger på to mastergradsoppgaver som er gjennomført i regi av FoU-prosjektet:

Pettersen, A. (2011). Moskus som turistattraksjon: En ferdskartlegging av besøkende til moskushabitatet på Dovrefjell. Masteroppgave. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Institutt for naturforvaltning. 74s.

Rasmussen, K. (2010). Brukerundersøkelse i Dovrefjell-Sunnalsfjella nasjonalpark. Masteroppgave. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Institutt for naturforvaltning. 113s.

Rapporten kan også lastes ned fra <http://www.villrein.no/>

KONTAKTPERSONER:

Vegard Gundersen
NINA,
Fakkelgården,
2624 Lillehammer

vegard.gundersen@nina.no

GRAFISK UTFORMING:

Kari Sivertsen/NINA

ISSN 1891-2397